

рукојис

Звонимир КОСТИЋ

ПЕСМЕ

ПОХВАЛА ЈЕЧМУ

Јечао, болан, јечао
Овај ко ти је име дао!

Ниси ти јечам
– ти си радован!

КАД СЕ ТИМОК ПОВУЧЕ

Сећам се тога с поновним осећањем страха, подмукле, зле радости, и стида, који ће стићи на крају. И читав је доживљај у том помешаном осећању.

Када се Тимок повуче, остану мале, жуте баре између наше градине и нове обале.

У барама крекећу жабе.

Њих је веома лако наловити. Бирамо најкрупније. Држимо их за ноге, пробијамо кожу на њима очишћеним пером од кокошке, или сламком. Жаба се трза, и гледа нас разроко својим добрим очима.

Полако дувамо у сламку. Жаба се и даље трза, иако нема куд, кожа се потклубучује, и оток постаје све већи. Не ваља дувати из све снаге – прснуће кожа; не ваља померати сламку – направиће се велика рупа и ваздух ће изаћи.

Жаба расте, и ускоро – видимо! – почиње да личи на крофну, или тужни локвањ.

Када је бацимо назад у бару, она ће покушати да зарони али неће моћи. Ваздух је избапује напоље. Вртеће се на површини и неће моћи да побегне од наших каменица.

Жабо, жабо, зелена госпођо, виче Бића: што не зарониш.

Зарони, вичемо у глас. Зарони, зарони.

Одмах потом, и наизглед неповезано с тим, израња ми из свести мирно и благо лице моје бабе. Она ме чека код куће, недалеко од реке. Посматра ме и не говори ништа. Она ме не грди и не прекорева.

УЧИНИ МИ СЕ

Учини ми се тако:

Месец, ко Црнац пијани,
Белим очима колута.

И ко лоше згажени пикавци,
Жаре се свици крај пута.

Станем: као да негде, неко
Далеко, од силног вришти бола.

На северу, југу, можда
Са друге стране реке.

Са друге стране света?

Али не чује се ништа.

Дуго се не чује ништа.

До, поново, само шум тонола.

И пљунак испод нета.

GLYKON

А у Констанци, прошле године, на обали Црнога мора,
У музеју испред кога погурен, у римској тоги,
Стоји бронзани Овидије, прогнаник најславнији,
(Nis ego guj iaseo tepetogum lusor atogum...)

Видех – у једној стакленој витрини – змију Glykon,

Мали, неугледни, мермерни кип,

Што ми обузе душу

Болним сећањем на нешто

(Незнано шта),

Затим – необјашњивом тугом и страхом,

Чије порекло ни смисао нисам успео разабрати,

И суморном тајном – што нечујно, и невидљиво,

Тек можда забрујаше,
У нама,
Ужурбаним, и знојавим, и већ непажљивим
Посматрачима,
И туристима,
Да се одмах потом – и тајна, и туга, и страх – угасише,
Утихнуше,
И већ сасвим замреше,
У веселој вици,
На јаркој светлости
Јунскога
Дана.

Јер Glykon имађаше дуго и снажно,
У опако клупко свијено змијско тело,
А глава на том телу бејаше
Глава јагњетова
(Или антилопе, можда, можда пре?..)

Ни у једној књизи, нити лексикону, потом, од тога дана,
Не нађох ништа о Glykonу.
(Негде је и он, ипак,
У књизи са пуно страних речи, хипотеза и оштрих тврђења,
Како треба растумачен.)
Но за сада – за мене бар – безнадно потонуо у таму времена
Тек пала људске маште.
Рђави спој добра и зла.
Нити могу веровати јагњету с таквм телом,
Нити се могу смртно плашити змије
Која ме добрим, и мирним, и благим
Очима гледа;
Змија која ме, не зубом тровачом, него блејањем,
Као пастира, као пријатеља човека,
Дочекује.

Али
Зар само то?
Рђави распоред природних елемената?
Glykon – знак ни о чему,
Ни-добро-ни-зло, бог Ничега,
(Тек рђавог споја),
Кумир из другог века наше ере, у витрини, пред паством које нема.
Али, ипак, ипак – знак нечег доброг а злог,
Снажног, опаког – и опет, опет, – у милини и доброту,
Он ме посматраше, помно и одсутно,
Далек а близак, спреман поново да убије,
И спреман да покорно, и весело,
Као јагње,
Лизне руку,

Човеку,
Свом вернику,
Робу
(Или можда
Своме господару?)

Мермерни Глукон,
Чији поглед не могадох
Никако
Да разумем.
У Констанци, тога дана.

Упитах у себи:
Ко су ти родитељи, ко те је спојио,
Из којих себе,
Да тако дубоко, до самог дна
Нас,
Неспокојних,
Поглед твој понире?

Богови рибара бејаху рибе.
Богови ловаца јелен и бизон.
Тамо где се родила светлост Хаос имађаше липову колевку.
Потом – зобајући ситно зрневље, по трагу металних птица –
Духови шума и ливада, поломише стакло, и уђоше у наше време.
А потом: доваљаше воденично камење
На наша плећа.
Неко се молио плачући,
Неко је ударао у велику бакарну плочу читавог свог живота.
Наши су богови Новац, Енергија, Информапија.
Кроз наше вене теку млеко и жива.
Наши су науци сити знања,
Наши су језици лепљиви:
О, зар данас није сасвим необично бити добар,
Кад на дну чаше,
Нема ни тајне,
Ни прстена,
Нити истинског милосрђа?

И шта нас још то чека, испред,
У непрозирноме мраку?
Високо литице од леда?
Велика књига од леда?
Ледене куће, планине од леда? Ледени људи?
И у леду заробљене цркве, бродови, делфини?
Срце људско заробљено у леду.
И људско знање.

Над нама плове облаци. Сиви. Никакви.
Неко јагње носкакује у пољу: добро јагње!
Некоме се журн, међу маслацима и јагорчевином.

У чијој смо витрини
Тек блага вест?

И чија то срећа пузи, о чијем се то пуном трбуху, на пијаци,
Шапуће?

Ко ће нам у пољу открити стазе
Кад је дивља трава појела све,
Све до последњег слова?

*јер свети почиваје увек изнова
увек изнова
од почетка и од краја
увек изнова
свети почиваје увек изнова
и неће се никада завршити*

Добри Глукон.
Зли Глукон.
Усред бескрајног пута,
Који није водио никуда,
И није значео ништа,
И није спајао никога
Ни са ким.

*и који нема краја
и који се неће завршити*

ЗВОНО

Високо над светом има једно звоно

9 пезака високо 100 педи дебело
300 га монаха за коноп вуку

Високо над светом има то звоно

Нико га никада није чуо
Нико га никада није видео

Веле да је у њега стошљена
Сила калаја кашика и лубарди

Веле да су га изиле на брег небројне војске
Људи стоке робова анђела

Високо над светом има то звоно

Не зна се ко га је излио
Ни ко га је о празно небо обесио да виси

Не зна се шта тачно пише
На прелепим писменима
Којима га је неко украсио

Високо над светом има што звоно

Видели су веле само његов одсјај
На мирној и големој води

Чули су веле само шкрипу конопа
Што га звонари у облацима потезу

Високо над светом има што звоно

*Али једном ће почећи да звони
Једном ће почећи да бруји*

И страх ће бити преголем
И радост ће бити без краја

И крв ће шикљати из ушију мртваца
И прскаће као махуне зликовачки гробови

И тесне ће у дубинама бити морске тамнице
За оне који се на његов помен
За живота само смејаху

И радост ће бити бескрајна
За оне који слушаху вазда службу свога срца

Високо над светом има што звоно

*Једном ће се ојасити и оно
на речени дан почеће да звони*

И ко има душе и срца чуће
И ко има разума схватиће

*На дан када свет поново почиње
на речени дан почеће да звони*

ПУТ МЕ ЈЕ ДОВЕО ПОНОВО

Пут ме је довео поново
На стару адресу

Једне ноћи
У сасвим опустелу улицу

И ја сам гледао
У те прозоре

И мислио

Како се растапа, у сећању,
Као прамен магле, као врх планине,
У даљинама сивим,

То лице

За које мишљах да је начињено
Од саме Лепоте и од Вечности,

И без кога, мишљах,
Нисам могао да живим.

Ево ме сада поново ту,
После толико година.

Ево сада опет оне исте тишине
И нусте улице,

После толико година,

Све је прошло. Није ни било.

Иза завесе гори светло,
Околу је тама,
Густа као змијско око,

Но дах опет замире,

И срце посустаје.

И неко други, место тебе устаје,

И прозоре отвара

Широко.